

Economische maatstaven bij het beoordelen van EOGFL-Projekten

De belangstelling voor meerval- en palingkweek.

Zoals in het vorige artikel over de economie van het viskweken (Aquacultuurnieuws nr. 5 1987) naar voren kwam is de viskweek-sector de afgelopen jaren in Nederland belangrijk gestimuleerd door de zogenaamde EOGFL-subsidieregeling. Krachtens deze regeling kan voor de investering in een viskweekproject momenteel een subsidie van 35 procent ontvangen worden; de nationale overheid neemt hiervan 10 procent voor haar rekening.

In het kader van deze regeling werden tot nu toe (november 1987) 57 plannen voor viskweek-projecten ingediend. Hiervan hadden er 24 betrekking op de kweek van meerval en 30 op pootaal-opkweek of palingmesterij.

Wanneer al deze plannen zouden worden uitgevoerd zou een produktiekapaciteit van 1000 ton meerval en 3200 ton paling worden geïnstalleerd. Door verschillende oorzaken zullen echter niet al deze projecten worden gerealiseerd. Om begrijpelijke redenen (de ontwikkeling van de afzet) is de belangstelling voor meerval sterk verminderd. Dat geldt niet zozeer voor het mesten van paling; een nieuwe ontwikkeling is in dit opzicht de opkweek van glasaal tot pootaal. Overigens worden

er ook kweekprojecten gerealiseerd buiten deze subsidieregeling om.

Exploitatie

In het kader van de EOGFL-subsidieregeling wordt door het RIVO en het LEI per project een advies uitgebracht aan het Ministerie van Landbouw en Visserij. Door het RIVO worden de biologische gegevens beoordeeld, terwijl dan ook wordt gelet op de deugdelijkheid van het kweekstelsel.

Het LEI toetst de economische haalbaarheid van de projecten tegen de achtergrond van het 'Besluit bijdrageregeling voor modernisering van vissersvaartuigen, en voor de aquacultuur', een besluit genomen door het Bestuur van het O & S Fonds voor de visserij.

Artikel 7 van dit Bestuurs-besluit is hierbij bij het bijzonder van belang:

- De projecten als bedoeld in artikel 6 (Projecten betreffende de kweek van vis, schaal-, en schelp- of weekdieren) moeten uitzicht bieden op een duurzaam commerciële exploitatie op langere termijn, waaronder begrepen garanties betreffende de voorziening van kweekgoed respectievelijk garanties betreffende de afzet van het geteelde produkt.

Een duurzame commerciële exploitatie op langere termijn brengt met zich mee dat het bedrijf een voldoende inkomen zal moeten opleveren voor de eigenaar en eventueel werknemers. Bovendien dient de

te verwachten kasstroom hoog genoeg te zijn om de aan te gane financieringsverplichtingen te kunnen nakomen. Bij de beoordeling van een project worden enkele 'meet-instrumenten- ofwel kengetal- len toegepast, zoals:

- het netto-overschot. Dit is de netto-winst die overblijft nadat alle ingezette arbeid en kapitaal hun beloning hebben ontvangen

- cash-flow. Dit kengetal bestaat uit het netto-overschot plus afschrijvingen plus berekende rente. Deze kasstroom moet hoog genoeg zijn om de aflossing en de rente op de te sluiten lening(en) te betalen.

- de interne rentevoet. Omdat het mesten van paling een aanlooperperiode vergt, verdient het aanbeveling om de kasstroom over een langere periode te bekijken. Nu is een kasstroom in bijvoorbeeld jaar 10 minder waard dan ditzelfde bedrag in jaar 2. De rente kan deze twee bedragen op dezelfde noemer, dit is hetzelfde tijdstip brengen. De interne rentevoet is het rentepercentage waarmee al de toekomstige kasstromen worden verkleind en teruggekend worden naar het moment van investeren en wel zodanig dat de som van al deze kasstromen gedurende bijvoorbeeld 15 jaar gelijk is aan het in het project te investeren bedrag.

- de kostprijs per kilo eindprodukt. Een kengetal waarmee de verschillende projecten goed onderling kunnen worden vergeleken.

Er bestaat pas uitzicht op een duurzame commerciële exploitatie wanneer er bij de begrote uitkomsten voor de verschillende kengetallen een behoorlijk ruime marge is om tegenvallers te kunnen opvangen. Overigens doen startende palingmesters er verstandig aan om nog een liquiditeitsbegroting op te stellen voor de aanloofase. In het begin zullen er nogal wat kosten moeten worden gemaakt voordat geld

ontvangen wordt (aankoop pootaal, voer en dergelijke). Uit deze begroting blijkt dan hoe groot de piek is in de krediet behoefte.

De haalbaarheid van een project wordt natuurlijk in belangrijke mate bepaald door de bekwaamheid van de (aspirant) viskweker. En die bekwaamheid valt vooraf erg moeilijk in te schatten. In het algemeen wordt echter voorzien in deskundige begeleiding voor de kweker gedurende de eerste jaren, hetgeen natuurlijk bevorderlijk is voor het welslagen van het project.

Bij het beoordelen van de verschillende projecten worden door het LEI zoveel mogelijk uniforme maatstaven aangelegd. Alle ingediende plannen moeten natuurlijk dezelfde kans hebben op een positief advies.

Kostensoorten als afschrijving en rente worden op zeer uiteenlopende wijzen berekend door de aanvragers; dezelfde onderdelen van de visteeltinstallatie worden bijvoorbeeld in 5,10 of ook wel 15 jaar afgeschreven. Door het toepassen van een uniform systeem van afschrijvings- en renteberekening, dat toch ook nog wel arbitraire elementen bevat, worden dergelijke verschillen zoveel mogelijk glad getrokken. Hetzelfde geldt voor factoren als verliespercentage van de pootaal en de voederconversie, waarbij behoorlijk grote schattingsverschillen tussen de afzonderlijke projecten kunnen voorkomen.

Voorts zijn de arbeidskosten door het LEI in vergelijking met de aanvragers nogal eens hoger geschat, evenals de kosten van kweek- begeleiding.

Bij de palingprojecten wordt de opbrengst meestal geraamd op basis van de huidige prijs voor kweekpaling van 17 à 18 gulden per kilo of zelfs ook wel meer. Gezien het totaal van de ingediende palingprojecten wordt bij de LEI-beoordeling voor-

zichtigheidshalve uitgegaan van een lagere prijs voor 120/150 grams paling (meestal 16 gulden per kilo). Voor kweekpaling met een groter gewicht wordt de prijs wat hoger geraamd. Door de verschillende korrekties die worden aangebracht komen de geraamde winstmarges bij de opkweek van paling meestal aanmerkelijk lager uit dan door de aanvrager is geraamd. De gekorrigeerde kostprijzen komen ook nogal eens hoger uit dan de kostprijzen per kilo die zijn vermeld in 'Aquaforum', 2e jaargang nr. 1, waarin de kostprijzen per kilo zijn geschat op f 13,- tot f 14,80.

Duurder

De vraag kan worden gesteld of palingmesterij nog wel haalbaar is bij een prijs van 16 gld/kilo en een kostenniveau dat hoger wordt geraamd dan bij de meeste EOGFL-projekten. Daar komt nog bij dat de pootaal, die uit glasaal wordt gekweekt,

duurder is dan de 'wilde', voorgestreekte pootaal.

In tabel 1 zijn enkele kostprijsramingen voor kweekpaling opgenomen. Er is daarbij uitgegaan van een produktieniveau van 100 ton paling per jaar. Bij de cijfers in de eerste kolom is ervan uitgegaan dat pootaal van 10 gram wordt verkocht tegen een prijs van 70 cent per stuk. De tweede kolom bevat de kostprijs van paling die is gekweekt uit 'wilde' pootaal die reeds aan het voer gewend is; de prijs van deze pootaal van 20 gram is geraamd op 60 cent per stuk.

Bij een veronderstelde sterfte van 10 procent voor de pootaal, gekweekt uit glasaal en 20 procent voor de 'wilde' pootaal komt de kostprijs in het laatste geval toch nog wat lager uit. Behalve de kosten voor de pootaal zijn ook de voerkosten nog wat lager omdat wordt uitgegaan van wat grotere pootvis. De overige kosten zijn in

Tabel 1.
Kostprijsramingen voor kweekpaling bij een jaarproduktie van 100 ton.

Uitgangsmateriaal	Afliveringsgewicht		
	150 gram Pootaal uit glasaal	150 gram 'Wilde'pootaal, gewend aan kunstvoer	150/400 gram 1) Pootaal uit glasaal
Sterftepercentage	10	20	10
Voederconversie	2	2	2,2
Raming van de kostprijs:			
pootaal	5,20	5,00	3,66
voer	3,86	3,64	4,36
energie, water	0,90	0,90	0,90
afschrijving, rente	3,53	3,53	3,50
arbeid	1,05	1,05	1,05
overige kosten	1,21	1,21	1,21
Totaal	15,75	15,33	14,68

1) Geschat dat 1/4 van de pootaal wordt afgemest tot 400 gram.

beide gevallen gelijk omdat steeds wordt uitgegaan van hetzelfde denkbeeldige bedrijf.

Bij een verliespercentage voor de 'wilde' pootaal van 25 komt de kostprijs uit op f 15,70 per kilo zodat men dan even duur uit is als wanneer men was uitgegaan van pootaal, gekweekt uit glasaal bij een sterfte van 10 procent.

De winstgevendheid van een palingmestrij wordt, afgezien van de opbrengstprijis, het meest beïnvloed door de hoeveelheid die wordt geproduceerd bij een bepaalde productiecapaciteit. Dat betekent dat het optreden van ziekten, zoals wordt veroorzaakt door de zwemblaasparasiet, al gauw tot flinke verliezen kunnen leiden. Om hiervan een idee te geven: wanneer bijvoorbeeld door een tragere groei en grotere sterfte de produktie niet 100 ton maar 80 ton wordt kost een kilo afgeleverde paling f 19,15. De netto-winst van f 70.000 bij een verkoop van 100 ton zou omslaan in een verlies van f 250.000 wanneer 20 procent minder wordt afgeleverd; het kostenpakket is hierbij hetzelfde verondersteld.

Met een doeltreffende bestrijding van de zwemblaasparasiet zou dus veel kunnen worden gewonnen.

Uit de laatste kolom in tabel 1 kan worden afgeleid dat het verstandiger kan zijn om de dure pootaal af te mesten tot een groter gewicht. Dan dalen de kosten van de pootvis aanzienlijk (met 30 procent) bij een zelfde jaarproduktie. De winstverhoging kan nog groter zijn wanneer een hogere prijs voor de grotere aal kan worden verkregen.

Tegen welke prijs paling kan worden gekweekt zal natuurlijk uiteindelijk in de praktijk moeten blijken. Daarvoor is het nodig om het bedrijfsgebeuren goed te registreren. Temeer daar de palingmester de keuze heeft uit verschillende kweekstrategieën: uitgaan van pootaal uit glasaal

Aquacultuurnieuws december 1987 pagina 20

gekweekt of van wilde pootaal - afmesten tot 120-150 gram of tot nog grotere gewichten - de bezettingsdichtheid kan worden gevarieerd.

Om uit te maken wat een verstandige strategie is, zal bekend moeten zijn hoe de opbrengsten en kosten door de verschillende beslissingen worden beïnvloed. Dat vergt onder andere een goede kostentoe-rekening en een juist manier om de waarde van de voorraad paling in de bassins te taxeren.

Het valt te hopen voor de viskweeksector dat deze zogenaamde nakalkulatorische kostprijzen uiteindelijk niet teveel zullen afwijken van de geraamde; dan kan worden vastgesteld dat de EOGFL-subsidies zeer effectief zijn geweest bij het op de been helpen van de viskweeksector in Nederland.

door drs. W.P. Davidse, Lei

**Uit glasaal gekweekte
pootaal vanaf heden het
gehele jaar leverbaar.**

Pootaalkweekbedrijf

JANNINK

Apeldoorn
Telefoon 055-223211